

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum requiratur aliqua dispositio ad gratiam ex parte recipientis ipsam
per actum liberi arbitrii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

mo fit gratis ex aliquo, scilicet ex homine non grato. Cui ergo dicitur, qd nec principaliter, nec instrumentaliter potest res creata creare, proprie sumpto, ut patet diffile in secundo contra Gen. cap. 21.

gis causant gratiam, quam sacra F menta veteris legis solū significat: sed sacramenta noue legis sunt quaedam visibilia elemēta, ergo nō solus Deus est cā grā.

¶ 3 Præter. Secundum Dionys. in lib. coel. hierar. angeli purgant, & illuminant, & perficiunt, & angelos inferiores, & etiam homines: sed rationalis creatura purgatur, illuminatur, & perficitur per gratiam, ergo non solus Deus est causa gratiæ.

SED CONTRA est, quod in Plal. 83. dicitur, Gratiam & gloriam dabit Dominus.

RESPON. Dicendum, quod nulla res potest agere ultra suā speciē, quia semper oportet quod causa potior sit effectu. Donum aut gratiæ excedit omnem facultatem naturæ creatæ, cum nihil aliud sit, quam quaedam participatio diuinæ naturæ, quæ excedit omnem aliā naturam: & ideo impossibile est, quod aliqua creatura gratiam causeat. Sic enim necesse est, qd solus Deus deificet communicando cōsortium diuinæ naturæ per quendam similitudinis participationem, sicut impossibile est, quod aliquid igniar nisi solus ignis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod humanitas Christi est sicut quoddam organum diuinitatis eius, ut Damasc. dicit in 3. lib. Instrumenrum autem non agit actionem agentis principalis propria uirtute, sed uirtute principalis agentis. & ideo humanitas Christi non causat gratiam propria uirtute, sed uirtute diuinitatis adiuncte, ex qua actiones humanitatis Christi sunt salutares.

AD SECVNDVM dicendum, qd sicut in ipsa persona Christi humanitas causat salutem nostram per gratiam uirtute diuina principaliter operante, ita et in sacramentis nouæ legis, quæ deriuantur a Christo, causatur gratia instrumentaliter quidē per ipsa sacramēta, sed principaliter per uirtutem Spiritus sancti in sacramentis operantis, secundum illud Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto &c.

AD TERTIVM dicendum, qd angelus purgat, illuminat, & perficit angelum, vel hominem per modum instructionis cuiusdam, non autem iustificando per gratiam. Vnde Dio. dicit in 7. ca. de diu. no. quod huiusmodi purgatio, illuminatio, & perfectio nihil est aliud, quam diuinæ scientiæ assumptio.

¶ Super Questionis 102 Articulum secundum.

IN artic. 2. eiusdem quæst. dubium occurrit circa illud, si gratiæ donum habituale exigit præparationē, quia nulla forma potest esse nisi in materia disposita. Videtur enim hoc esse falsum, propter ea qd gratia est forma secundum se non exigens dispositionem, nam si exigere dispositionē, sequeretur qd nō posset conferri infanti in quo non est usus liberi arbitrii. Nec est fingere aliquam qualitatem in essentia aīe, aut in quacunque po-

ARTICVLVS II. Vtrum requiratur aliqua preparatio & dispositio ad gratiam ex parte hominis.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quod nō requiratur aliqua preparatio, siue dispositio ad gratiā ex parte hominis. Quia ut Apof. dicit Ro. 4. Ei qui operatur, merces nō imputatur secundum gratiam, sed secundum debitū: sed preparatio hominis per liberum arbitrium non est nisi per aliquā operationem, ergo tolletur ratio grā.

¶ 2 Præter. Ille qui in peccato progreditur non se preparat ad gratiam habendam: sed aliquibus in peccato progredientibus data est

gratia, sicut patet de Paulo, qui gratiam consecutus est dum esset spirans minarum, & cædis in discipulos Dñi, ut dicitur Ad. 9. ergo nulla preparatio ad gratiā requiritur ex parte hominis.

¶ 3 Præter. Agens infinite uirtutis non requirit dispositionē in materia, cum nec ipsam materiā requirit, sicut in creatione apparet, cui collatio gratiæ comparatur, quæ dñ noua creatura, ad Galat. ult. sed solus Deus, qui est infinita uirtutis, gratiam causeat, ut dictum est. ergo nulla preparatio requiritur ex parte hominis ad gratiam consequendā.

SED CONTRA est, quod dicitur Amos 4. Preparate te in occursum Dei tui Isiael. & j. Regum 8. dicitur, Preparate corda uestra Domino.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, gratia dicitur dupliciter. Quandoque quidem ipsum habituale donū Dei: quandoq; autē auxiliū Dei mouētis animam ad bonū. Primo igitur modo accipiēdo gratiam, præexistit ad gratiā aliqua gratiæ preparatio, quia nulla forma potest esse nisi materia disposita. Sed si loquamur de gratia, secundum quod significat auxiliū Dei mouētis ad bonum, sic nulla preparatio requiritur ex parte hominis quasi pueniens diuinum auxiliū: sed potius quæcunq; preparatio in homine esse potest, est ex auxilio Dei mouētis animā ad bonum. Et secundum hoc ipse bonus motus liberi arbitrii, quo quis preparat ad donum gratiæ suscipiendum, est actus liberi arbitrii a Deo. Et quantum ad hoc dicitur homo se preparare, secundum illud Prover. 16. Hominis est preparare animū. & est principaliter a Deo mouente liberū arbitrium. Et secundum hoc dicitur a Deo hominis preparari, & a dño gressus hominis.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd hominis ad gratiam habendam, quædam est ipsa infusio gratiæ. Et talis operatio est meritoria, sed non gratiæ quæ iam habetur, quæ nondum habetur. Est autem præparatio gratiæ imperfecta, quæ aliquando præcedit gratiæ gratum facientis, quæ tamen est diuina uirtute. Sed ista non sufficit ad meritum, nec mine per gratiam iustificato: quia nullum potest esse nisi ex gratia, ut infra dicitur.

AD SECVNDVM dicendum, qd cum homo se preparare non possit, nisi Deo cū preparatio mouēte ad bonum, non refert utrum latius aliquis ad perfectam præparationem. Dicitur enim Eccl. 11. Facile est in oculis

lib. 3. cap. 5.

¶ 7. cel. hier. a med. habet etia ex cap. 7. de di. no.

Inf. q. 113. ar. 3. co. & 7. co. & 2. 3. q. 24. ar. 10. ad 3. & 4. dist. 17. q. 1. ar. 2. q. 1. & 2. & art. 3. q. 1. & 1. q. 1. & heb. 2. de. 3.

honestare pauperem. Contingit autem quandoq; quod Deus mouet hominem ad aliquod bonum, non tamen perfectum: & talis preparatio praecedit gratiam. Sed quandoq; statim perfecte mouet ipsu ad bonum, & subito gratiam homo accipit, secundum illud Io. 6. Omnis, qui audit a patre & didicit, venit ad me. Et ita contingit Paulo, quia subito est esset in progressu peccati, perfecte motum est cor eius a Deo, audiendo, & addiscendo, & veniendo, & ideo subito est gratiam consecutus.

AD TERTIVM dicendum, quod agens infinite virtutis non exigit materia, vel dispositionem materię, quasi praesuppositam ex alterius causae actione: sed tunc oportet quod secundum conditionem rei causandae in ipsa re causet & materiam, & dispositionem debitam ad formam. Et similiter ad hoc, quod Deus gratiam infundat animae, nulla preparatio exigitur, quia ipse non faciat.

ARTICVLVS III.

Virum necessario detur gratia se preparanti ad gratiam, vel facienti quod in se est.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod ex necessitate detur gratia se preparanti ad gratiam, vel facienti quod in se est: quia super illud Ro. 5. Iustificati ex fide pacem habeamus, &c. dicitur, Deus recipit eum qui ad se confugit, aliter esset in eo iniquitas: sed impossibile est in Deo iniquitas esse. ergo est impossibile, quod Deus non recipiat eum qui ad se confugit. ex necessitate igitur gratiam assequitur.

¶ 1. Praet. An dicitur in lib. de casu diaboli, quod ista est causa, quare Deus non concessit diabolo gratiam, quia ipse non voluit accipere, nec paratus fuit: sed remota causa necesse est remoueri effectum. ergo si aliquis velit accipere gratiam, necesse est quod ei detur.

¶ 2. Praet. Bonum est communicatum sui, ut patet per Dion. in 4. cap. de diu. nom. sed bonum gratiae est melius quam bonum naturae. cum igitur forma naturalis ex necessitate adueniat materię dispositę, videtur quod multo magis gratia ex necessitate detur preparanti se ad gratiam.

SED CONTRA est, quod homo comparatur ad Deum, sicut lutum ad figulum, secundum illud Hier. 18. Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea: sed lutum non ex necessitate accipit formam a figulo, quantumcunq; sit preparatum. ergo neq; homo recipit ex necessitate gratiam a Deo quantumcunq; se preparat.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, preparatio hominis ad gratiam est a Deo sicut a mouente: a libero autem arbitrio sicut a moto.

¶ Potest igitur preparatio dupliciter considerari. Vno quidem modo, secundum quod est a libero arbitrio: & secundum hoc nullam necessitatem habet ad gratiae consecutionem, quia donum gratiae excedit omnem preparationem virtutis humanae. Alio modo potest considerari secundum quod est a Deo mouente, & tunc habet necessitatem ad id, ad quod ordinata a Deo, non quidem coactionis: sed infallibilitatis: quia intentio Dei deficere non potest, secundum quod Augustinus dicit in lib. de predestinatione sanctorum, quod per beneficia Dei certissime liberantur, quicumq; liberant. Vnde si ex intentione Dei mouentis est, quod homo cuius cor mouet, gratiam consequatur, infallibiliter ipsam consequitur, secundum illud Io. 6. Omnis qui audit a patre, & didicit, venit ad me.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod gl. illa loquitur de illo, qui confugit ad Deum per actum meritum liberi arbitrii iam per gratiam informati, quae

si non reciperet, esset contra iustitiam, quam ipse statuit. Vel si referatur ad motum liberi arbitrii, ante gratiam, loquitur secundum quod ipsum confugiū hominis ad Deum est per motionem diuinam, quam iustum est non deficere.

AD SECVNDVM dicendum, quod defectus gratiae prima causa est ex nobis, sed collationis gratiae prima causa est a Deo, secundum illud Ose. 13. Perditio tua ex te Israel, tantummodo ex me auxilium tuum.

AD TERTIVM dicendum, quod etiam in rebus naturalibus dispositio materię non ex necessitate consequitur formam, nisi per uirtutem agentis, qui dispositionem causat.

ARTICVLVS IIII.

Virum gratia sit maior in uno, quam in alio.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod gratia non sit maior in uno, quam in alio. Gratia n. cauetur in nobis ex dilectione diuina, ut dictum est: sed Sap. 6. dicitur, Pusillum & magnum ipse fecit, & aequaliter est illi cura de omnibus. ergo omnes aequaliter gratiam ab eo consequuntur.

¶ 1. Praet. Ea quae in summo dicuntur, non recipiunt magis & minus: sed gratia in summo dicitur, quia coniungit ultimo fini. ergo non recipit magis & minus. non est ergo maior in uno, quam in alio.

¶ 2. Praet. Gratia est vita animae, ut supra dictum est: sed uiuere non dicitur secundum magis & minus. ergo etiam neque gratia.

SED CONTRA est, quod dicitur ad Ephes. 4. Vnicuique data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Quod autem mensurate datur, non omnibus aequaliter datur. ergo non omnes aequaliter gratiam habent.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, habitus duplicem magnitudinem habere potest. Vnam ex parte finis, vel obiecti, secundum quod dicitur vna virtus alia nobilior, in quantum ad maius bonum ordinatur. Alia vero ex parte subiecti, quod magis, uel minus participat habitum inherens.

SECUNDUM igitur primam magnitudinem, gratia gratum faciens non potest esse maior & minor, quia gratia secundum sui rationem coniungit hominem summo bono, quod est Deus: sed ex parte subiecti, gratia potest suscipere magis, uel minus, prout. s. unus perfectius illustratur a lumine gratiae quam alius. Cuius diuersitatis ratio quidem est aliqua ex parte preparantis se ad gratiam: qui enim magis se ad gratiam preparat, plenior est gratiam accipit. Sed ex hac parte non potest accipi prima ratio huius diuersitatis, quia preparatio ad gratiam non est hominis, nisi in quantum liberum arbitrium eius preparatur a Deo. Vnde prima causa huius diuersitatis accipienda est ex parte ipsius Dei, qui diuersimode sua gratiae dona dispensat ad hoc, quod ex diuersis gradibus pulchritudo & perfectio Ecclesiae consurgat: sicut etiam diuersos gradus rerum instituit, ut esset uniuersum perfectum.

Vnde Apostolus ad Eph. 4. postquam dixerat, Vnicuique data est gratia secundum mensuram donationis Christi, enumeratis diuersis gratiis, subiungit, Ad confirmationem sanctorum in edificationem corporis Christi. AD PRIMVM ergo dicendum, quod cura diuina dupliciter considerari potest. Vno modo, quantum ad ipsum diuinum actum, qui est simplex & uniformis: & secundum hoc aequaliter se habet eius cura ad omnes, quia. s. vno actu simplici & maiora, & minora dispensat. Alio modo.

Prima Secunda S. Tho. KK 2 do

Sup. q. 66. ar. 2. ad 1. & 2. q. 5. art. 4. ad 3. q. 110. ar. 1.

q. 110. ar. 1. q. 110. ar. 2. q. 110. ar. 3.

q. 110. ar. 1. q. 110. ar. 2. q. 110. ar. 3.

q. 51. art. 1. & 2.